

EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM
PEDAGÓGIAI ÉS PSZICHOLÓGIAI KAR

Polyák Zsuzsanna

A Nemzetközi Kodály Társaság története 1975-től napjainkig

Doktori (PhD) disszertáció tézisei

Neveléstudományi Doktori Iskola

A Doktori Iskola vezetője: Prof. Dr. Zsolnai Anikó

Elméleti és Történeti Pedagógiai Doktori Program

Programvezető: Prof. Dr. Németh András

Témavezető: Prof. Dr. Bodnár Gábor

Budapest, 2023

A disszertáció tárgyának bemutatása, a témaválasztás indoklása

A Nemzetközi Kodály Társaság (International Kodály Society – a továbbiakban: IKS) 1975. augusztus 11-én alakult Kecskeméten, azzal a céllal, hogy Kodály Zoltán szellemi örökségének ápolása iránt elkötelezett személyek – elsősorban zenészek, zenepedagógusok – nemzetközi szervezete legyen.

A budapesti székhelyű IKS intézményi és egyéni tagjai révén jelentős szerepet tölt be a 2016 decemberében a világörökség részének és 2017 márciusában Hungaricumnak nyilvánított „Kodály-i elveken alapuló zenei nevelési gyakorlat” nemzetközi elismertetésben, továbbadásában, megújításában. Ebben a formában a magyar kulturális örökség szempontjából is fontos missziót végez.

Az IKS történetéről még nem készült tudományos igényvel írt munka, a személyes visszaemlékezések töredékesek, és legtöbbször a kezdeti évekre korlátozódnak (Szőnyi, 1979; Vikár, 1985; Hein, 1992; Bacon, 1993; De Greeve, 2013; Eősze, 2015; Jaccard, 2016). Jelen kutatás e hiány pótlására törekszik.

A kutatás elsődleges célja, hogy a magyar zenepedagógus szakma képviselőinek figyelmét felhívja az IKS léteire és tevékenységére, bekapcsolja azt a szakmai köztudatba. Zenei, zeneoktatási folyóirataink időről időre beszámolnak a Társaság rendezvényeiről, de a nemzetközi Kodály-adaptáció eredményeire való tudományos reflektálásra alig találunk példát az elmúlt évekből.

Az IKS-nek 2021-ben 23 magyar tagja volt, az 50 éves múltra visszatekintő Nemzetközi Kodály Szimpóziumokon előadók száma 77 fő, de közülük egynél több alkalommal csak 25 fő adott elő – azaz ennyien vettek részt rendszeresen a Kodály-koncepció nemzetközi recepciójának dedikált fórumon.

Az IKS tevékenysége, elkötelezettsége, az általuk tapasztalt kihívások, lehetőségek és feladatok inspirációt nyújthatnak a hazai, deklaráltan Kodály-szellemiségű zeneoktatási filozófia és gyakorlat újraértelmezéséhez, fejlesztéséhez. Az igényt igazolják az elmúlt években megjelent kutatások, amelyek az ének-zene tantárgy szülők és diákok körében is negatív megítélését tárták fel (összefoglalja: Janurik & Józsa, 2016).

A történet megírásának másodlagos célja, hogy hozzájáruljon a szervezet és tagsága identitásának erősítéséhez. Ennek legfőbb indoka, hogy a zenepedagógusi képzésüket teljes egészében saját országuk intézményeiben végzett, pályájukat nemrégiben – vagy ezután – kezdő ún. „Kodály tanároknak” [„Kodály educators”], illetve a magyar zenepedagógiával most ismerkedő külföldi zenészeknek, pedagógusoknak már nincs személyes élménye az IKS létrejöttét elősegítő, azt szükségessé tevő folyamatokról, kezdeményezésekről.

A Társaság 2023-ben 48 éves, amely megközelítőleg a Jan Assmann meghatározott kommunikatív emlékezet „kritikus küszöbének” felel meg (Assmann, 1992/2004, p. 51). A mostani az utolsó korszak a teljes generációváltás előtt, amikor még jelen vannak a Társaság alapítói, a köznyelvben „Kodály-módszer” néven elterjedt zenepedagógia első külföldi adaptálói; az ő tanítványaik, valamint a fiatal zenetanárok képviselői.

Az IKS volt az első magyarországi „nemzetközi nem kormánysszervezet” is, így korai története művelődéspolitikai-történeti jelentőséggel bír. Bár a dolgozat nem művelődéspolitikai irányultságú, a Kádár-korszakban a nemzetközi civil szervezet létrehozásának körülményei, a kormánysszervek annak kulturális propaganda célokra való felhasználási törekvéseinek – és ezek kudarcának – leírása információkkal szolgálhat a korszak kulturális és politikai folyamatainak kutatói számára is.

A kutatás forrásai

Az IKS története csak rendkívül töredékesen van jelen mind a hazai, mind a nemzetközi szakirodalomban, míg számos releváns dokumentumot egymástól földrajzilag távollévő archívumok feldolgozott vagy feldolgozatlan állományában őriznek. Az IKS alapítását megelőző és azt elősegítő folyamatokról, a Kodály-koncepció nemzetközi adaptálásának első évtizedeiről számos forrás állt rendelkezésre: monográfiák, disszertációk, tanulmányok, újság- és folyóiratcikkek, visszaemlékezések, archív felvételek és dokumentumfilmek, amelyek tájékoztatnak a külföldi intézményesülés folyamatáról, még ha nem is célzottan az a témájuk (Stone, 1971; Tacka, 1982; Kite, 1985; Kéri, 2008; Liu, 2008; Funkhauser, 2021; Szőnyi, 1979; Jaccard, 2016; Eősze, 2015).

Az egyes nemzeti Kodály-szervezetek esetében a szakdolgozatok és disszertációk mellett egy-egy visszaemlékező magánkiadású vagy kéziratban maradt írásai állnak rendelkezésre (Mayer, 2007; Daly, 2013; Shenton, 2020; Márkusné Natter-Nád, 2018).

A rendelkezésre álló nyomtatott források többsége az IKS Bulletinjében, illetve a nemzeti Kodály társaságok kiadványaiban megjelent beszámoló. Ezek között ritka az IKS történetét áttekintő írás még a saját folyóiratában is, és jobbára egy-egy évfordulóhoz kötődnek. Az IKS fennállásának 20 évfordulójára kiadott *Reflections on Kodály* (Vikár, 1985) kötet szerzői elsősorban saját országukról és személyes emlékeikről számoltak be, az IKS-ről kevés információ található a könyvben és az is főként az alapításra vonatkozik.

A közreadott források mellett a levéltárakban őrzött anyagok jelentették a történeti kutatás fő forrásait. Az IKS saját irattára mellett jelentős iratmennyiség állt rendelkezésemre a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézete Archívumában őrzött

különgyűjteményekben (Nemesszeghyné Szentkirályi Márta, Forrai Katalin, Kokas Klára, Vajda Cecília, Jean Sinor, Szőnyi Erzsébet, Ittész Mihály), valamint az LFZE Kodály Intézet irattárában. A Magyar Nemzeti Levéltárban a Kulturális Kapcsolatok Intézete (KKI) fondjaiban találtam releváns dokumentumokat, amelyek az IKS alapítását és kezdeti működését mutatták be a magyar kormányzati szempontjából. A KKI 1980-as évek eleje utáni anyaga hiányzik a Levéltárból, így ezek a források nem álltak rendelkezésre.

A dolgozat felépítése

A kutatás átfogó kérdése a Kodály elvein alapuló zeneoktatás nemzetközi intézményesülésének beteljesítő Nemzetközi Kodály Társaság létrehozásának folyamatára, illetve a szervezet szándékolt és ténylegesen megvalósított mozgásterének, lehetőségeinek feltérképezésére irányult, amely összefüggött az IKS mindenkorinak az identitásának értelmezésével:

Milyen módon és milyen feltételek-korlátok között képes a szervezet a küldetésnyilatkozatában és alapszabályában meghatározott feladatokat – „Kodály Zoltán nevéhez kapcsolódó zenei, pedagógiai és kulturális eszmék terjesztése az egész világon” – elvégezni?

A dolgozat a kutatás három fő irányának megfelelő részből áll, amely a Társaság küldetésnyilatkozatából adódott:

„A Társaság fő célja a [1] Kodály Zoltán nevéhez kapcsolódó zenei, pedagógiai és kulturális eszmék terjesztése az egész világon, általában a zene érdekében és különösen az ifjúság nevelésének előmozdítása céljából. A Társaság [2] nemzetközi fórum mindazok számára, akik [3] a magyar mester zeneszerzői, tudományos és pedagógiai elgondolásainak szellemében tevékenykednek.”

A megjelölt részeknek megfelelően az I. rész (2–11. fejezet) a Társaság történetét mint a „Kodály-i eszmék terjesztése az egész világon” célkitűzés érdekében végzett intézményes tevékenységet és az azzal kapcsolatos kihívásokat, lehetőségeket mutatja be. A 2–3. fejezet a szervezet létrehozásához vezető folyamatokat tekinti át, a 4–11. szervezettörténeti megközelítést követve az egyes elnöki ciklusok alatt egységes struktúrában írja le az IKS tevékenységét: az Igazgatótanács/Elnökség tagjai, az IKS működése, tagsága, munkacsoportjai, kapcsolatrendszere nemzeti tagszervezeteivel és tágabb szakmai-politikai környezetével, valamint szakmai tevékenysége (programok, kiadványok, rendezvények, szimpóziumok).

A II. rész (12. fejezet) az IKS szakmai fórumainak – a *Bulletin of the International Kodály Society* folyóirat és a *Nemzetközi Kodály Szimpózium* – bemutatása során a „nemzetközi fórum” funkció kerül előtérbe.

A III. rész (13. fejezet) a Kodály-koncepció értelmezésével kapcsolatos diskurzusokat tárja fel a Társaság folyóiratában, hogy tartalmat adjon „*a magyar mester [...] elgondolásainak szellemében*” végzett munka mibenlétének.

A kutatás módszerei és kérdései

A dolgozat első részében a történettudomány hagyományait követve a forráselemzés módszerét alkalmaztam, amelyet az IKS egykori vezetőségi tagjaival készített interjúk egészítettek ki.

A kutatás felépítését az alábbi irányok határozták meg:

- Az IKS megalakulásához vezető szakmai előzmények
- Az IKS megalakulásának körülményei az alapítók és a magyar kormányzati szervek szemszögéből – Az I. és II. Nemzetközi Kodály Szimpózium (1973, 1975)
- A magyar kormányzati szervek társadalompolitikai, kulturális diplomáciai és ideológiai szempontjai és az IKS
- Az IKS tevékenysége, sikerei, nehézségei az egyes elnökök tevékenysége alatt

A dolgozat második és harmadik része az *IKS Bulletin* és a *Nemzetközi Kodály Szimpózium* kvalitatív tartalomelemzését foglalja össze. A kutatás során Mayring (2014; 2022) nyolclépéses modelljének lépéseit követtem.

1. Konkrét kutatási kérdések megfogalmazása
2. Kutatás elméleti háttérének rögzítése
3. Kutatási terv (dizájn) definiálása
4. A minta és mintavétel lépéseinek definiálása
5. Adatgyűjtés és elemzés módszerei, pilotkutatás
6. Kutatás elvégzése, eredmények bemutatása a kutatási kérdések nyomán
7. Eredmények megvitatása a minőségi kritériumok figyelembevételével
8. Az eredmények implikációi, gyakorlati jelentősége

Az IKS szakmai fórumainak sajátosságait bemutató második rész kutatási kérdései:

1. Hogyan alakult ki a Bulletin mai arculata? Hogyan épült fel a szimpóziumok programja?
2. Kik voltak a leggyakrabban publikáló szerzők? Kik voltak a leggyakoribb előadók?

3. A szerzők/előadók mely ország képviselői? Milyen szakmai háttérrel rendelkeztek? Mekkora az IKS vezetőségi tagok aránya?
4. Hogyan alakult a férfi és női szerzők aránya? Hogyan változott a társszerzős írások/előadások száma?
5. A szimpózium/konferencia előadások milyen arányban jelentek meg a Bulletinben is?
6. Milyen mértékben vannak jelen Kodály-életmű különböző aspektusai: zenetudomány, etnomuzikológia, zeneszerzés, zenepedagógia?
7. Melyek a főbb témák és milyen azok aránya és időbeli megoszlása?
8. Vannak-e azonosítható hiányok, amelyek esetleg újabb kutatási irányokat jelentenek a Kodály-koncepció szellemében dolgozók számára?

A kutatás során saját adatbázist építettem az IKS Bulletin 1976 és 2020 között megjelent, eredeti tanulmányokból (n=396) és a Nemzetközi Kodály Szimpóziumok 1973 és 2021 közötti előadásaiból (n=914), amelyeken az SPSS program segítségével leíró statisztikai vizsgálatokat végeztem.

A harmadik részben a Kodály-koncepció IKS által közvetített értelmezését vizsgáltam az IKS Bulletinben megjelent írásokban Atlas.ti kvalitatív szövegelemző szoftverrel, az alábbi konkrét kérdések nyomán:

1. Írásaik alapján adott korban milyen Kodály-koncepció értelmezések jellemzik az IKS tagságát? Mikor milyen elemeit hangsúlyozzák?
  - a. Kodály Zoltán jelenléte az IKS Bulletinben: mely írásai jelentek meg; mely írásait idézik a szerzők és az idézetek milyen témákat ölelnek fel?
  - b. Hogyan definiálják a Kodály-koncepciót? Mely elemeit hangsúlyozzák?
2. Hogyan próbálják a Kodály-koncepciót aktualizálni-újraértelmezni a mindenkori társadalmi és szakmai elvárásoknak megfelelően?
  - a. Mi tette a szerzők számára vonzóvá a Kodály-koncepciót, milyen probléma megoldására találták alkalmasnak?
  - b. Milyen kihívásokat, nehézségeket azonosítanak és ezekre milyen válaszokat adnak?
  - c. Milyen feladatokat határoznak meg a Kodály szellemében dolgozó nemzetközi közösség számára?
3. Tapasztalható-e időbeli változások az egyes témák között?

Limitációk

Hiányzó források

A kutatás eredményeképpen megalkotott történet érvényességét befolyásolják a rendelkezésre nem álló források. Ezek egy része elveszett vagy ismeretlen helyen van, mások lelőhelye ismert ugyan, de a földrajzi távolság miatt nem volt lehetőségem kutatni a gyűjteményekben. A jövőben továbbá előkerülhetnek és/vagy hozzáférhetővé válhatnak olyan dokumentumok, amelyek tovább árnyalhatják a dolgozatban leírtakat, esetleg új kutatási irányokat és értelmezési keretet nyitnak.

A kutatás során nem a hagyományos értelemben vett oral history (élettörténeti interjú) módszert alkalmaztam, mégis az interjúk, de a korábban hasonló módon készített, utóbb nyomtatásban megjelent visszaemlékezések elemzése kapcsán is felmerültek az oral history mint kutatási módszerrel kapcsolatos hátrányok, veszélyek: hiányos, részrehajló adatokat szolgáltat, vagy esetleg elhallgat részleteket. A visszaemlékező által elmondott narratíva maga is utólagos konstruálási folyamat eredménye, amely szintén korlátozza annak érvényességét.

Episztemológia és módszertani limitációk

A kutatás posztpozitivistá szemléletet követ, amely elfogadja, hogy a kutató elméletei, hipotézisei, háttérismeretei és értékítéletei befolyásolhatják megfigyeléseit és megállapításait, valamint, hogy a társadalmi valóság – és a múlt eseményei – a források, módszerek, lehetőségek és magának a kutatónak limitációi miatt tökéletlenül ismerhető csak meg. Elkötelezett az objektivitás mellett, de reflektál a kutatás korlátjaira, amelyek a választott módszerekből és a kutató személyes elfogultságából adódhatnak.

Az első részben összegzett történeti kutatás kapcsán Szabolcs (2011, p. 90) nyomán az alábbi korlátokat kellett figyelembe vennem: a múlt rekonstruálása csak töredékes lehet, függ a rendelkezésre álló forrásoktól hozzáférhetőségétől, illetve megbízhatóságáról; a múlt rekonstruálásakor elénk táruló kép érvényességének egzakt megvizsgálására nincs lehetőség; az emberi viselkedésnek, a múlt történelmi modellezésének a folyamata nemcsak egyféle módon mehet végbe, azaz a kutató szubjektumának (háttértudásának, attitűdjének, egyéni érdeklődésének stb.) is függvénye; a múlt értelmezése a jelen gondolati anyagával történik.

Az ily módon létrehozott narratíva nem „teljesen független a megismerő személyiségétől” (Gyáni, 2010, p. 14.), jelen esetben a kutatási kérdéseket megfogalmazó, a rendelkezésre álló szövegek (írott, szóbeli és audiovizuális források) elemzését végző, és ezekből a történeti elbeszélést megalkotó kutatótól. Ebből adódóan nem tarthat igényt az egyedüli lehetséges értelmezés címére. Az általam választott narratíva szervezettörténeti irányultságú, a fent

megnevezett limitációk figyelembevételével objektivitásra törekszik és elsődlegesen írott forrásokra támaszkodik.

A második és harmadik részben ismertetett tartalomelemzés kapcsán kutatás érvényességének fő limitációja abból ered, hogy minden szövegelemzés – olvasás és kategóriaállítás – tartalmaz értelmező mozzanatot: a kategóriák létrehozása és az elemek besorolása, illetve az eredmények értelmezése függ a kutató döntéseitől. Ez a jelen dolgozat esetében különösen kiemelendő, mert nem minden kategorizálási lépésnél volt olyan adatforrás (mások által szerzői kulcsszavak, mások készített adatbázis, külső kódolók), amelyeket ún. személyi triangulációhoz használhattam volna, amely több nézőpont bevonásával a kvalitatív vizsgálat szubjektivitásával járó torzító hatások minimalizálását szolgálja.

A kutatás főbb eredményei

A disszertáció I. része az IKS létrehozásához vezető folyamatokat, majd az IKS történetét tekintette át. A Kodály-koncepció iránti, 1960-as években meginduló nemzetközi érdeklődés először lokális mozgalmait és intézményeit hozta létre (konferenciák, képzések, Kodály-szervezetek), amelyek az 1970-es évekre megteremtették az igényt formális nemzetközi szervezet alakítására, amely kétéves előkészítés után 1975 augusztusában jött létre.

Működésének első éveiben az IKS korai identitáskeresése jellemző: megtalálni a Társaság helyét a nemzetközi zenei és zenepedagógiai szervezetek között, illetve formalizálni saját működésének feltételeit és irányelveit. Elindította máig működő folyóiratát, illetve a Társaság égisze alá került az 1973 óta két évente megrendezésre kerülő Nemzetközi Kodály Szimpózium. Szakmai célja elérése érdekében érdeklődési területek alapján munkabizottságokat szervezett, kortárs zeneszerzőket kért fel kórusművek írására és Nemzetközi Ifjúsági Kórusversenyt szervezett, valamint kiadványokat jelentetett meg.

Az 1984-ben létrehozott ösztöndíj program a Kodály-koncepció népszerűsítését és az utánpótlásnevelést szolgálja ma is: eddig 25 országból 125 pályázó nyerte el a támogatást.

A különböző országok nemzeti Kodály-szervezeteivel való együttműködés érdekében 1981-ben affiliációs irányelveket dolgoztak ki, majd 1995-ben affiliációs szerződést, amelyek elfogadásával a lokális szervezetek az IKS által összefogott, világméretű szervezeti hálózat részévé válnak. Az IKS-nek azonban jogi és infrastrukturális lehetőségei sincsenek, hogy felügyelje vagy szakmailag minősítse tagszervezeteit, ezért partnerként és fórumként határozza meg önmagát, lemondva arról, hogy gyakorlatban a nemzetközi Kodály-mozgalom legfőbb öre és szellemi irányítója legyen.

Az alapítók az IKS tagfelvételét kezdetben ajánlásokhoz kötötték, amely a jelentkezők közötti szelekciót biztosította. A feltételen az 1980-as években lazítottak, majd 1993-ban teljesen nyíltá tették a tagságot, így bárki érdeklődő csatlakozhat a szervezethez.

Az IKS-t első két évtizedében anyagilag támogató magyar kormányzervek – KKI és a Kulturális Minisztérium – befolyása az 1980-as évekre lecsökkent: a szovjet blokk általános válsága mellett akkorra az is nyilvánvalóvá vált, hogy a Társaságot nem tudják a szocialista zenepedagógiát népszerűsítő kultúrpolitikai célokra használni.

A rendszerváltozás után a kedvezőtlen magyar gazdasági helyzet nyomán a kormányzervek kapott források 1995-re végleg megszűntek és az IKS-nek teljesen magának kell biztosítania fennmaradásának anyagi feltételeit. Az egyetlen biztos bevételt tagdíjak jelentették, így tagság bővítése folyamatos kihívást jelent a mindenkori vezetőségnek.

A Társaságnak 1975-ös megalapítása óta összesen 4077 regisztrált tagja volt, elérhető stabil éves taglétszáma 400-500 fő között van. Összesen 67 különböző országból voltak tagjai, de adott évben az országok száma nem haladta meg a 38-at. Ez a szám illusztrálja a Kodály-koncepció nemzetközi elterjedésének és az IKS láthatóságának mértékét: minden kontinensen megjelent, bár nagyon eltérő mértékben. 2021-ben 28 szervezeti (nemzeti és helyi intézményi) tagja volt.

Az IKS történetének áttekintése alapján a Társaság alapításakor kitűzött célok elérési módjainak több lehetséges útja merült fel: 1) zárt, válogatott társaság, amely rendelkezik a Kodály-pedagógia névvel illetett tevékenységek minősítésére, esetleg koordinálására; vagy 2) bárki számára nyitott közösség, amely támogat minden érdeklődőt, aki elkötelezett a Kodály-koncepció iránt, nemzetközi háttérrel biztosítva a lokális képviselőknek. Az első út alig néhány éven belül járhatatlannak bizonyult.

Az alapítás idején, a magyar politikai szereplők által hasznosítani kívánt kultúrpolitikai és kulturális diplomáciai funkcióról a kormányzervek már az 1980-as évekre lemondtak, lévén nem sikerült a szocialista blokk képviselőit olyan mértékben bevonni, hogy az IKS ilyen célokra alkalmas legyen. Az IKS léte inkább ellensúlyozta a Kodály-pedagógiát a szocialista rendszer sikerének bemutatni igyekvő narratívát: a nemzetközi adaptációk és követők sokasága igazolta, hogy a Kodály-koncepció nemcsak szocialista/kommunista „termék”, hanem általánosan érvényes filozófia és rendszer.

A dolgozat II. részében az IKS szakmai fórumainak – Bulletin of the International Kodály Society és Nemzetközi Kodály Szimpózium – sajátosságainak feltárásakor az alábbi hiányokat és lehetőségeket tártam fel, amelyek esetleg újabb kutatási irányokat jelentenek a Kodály-koncepció szellemében dolgozók számára:

1) Az egyes oktatási szinteken zajló zeneoktatást tekintve az előadások és a Bulletinben megjelentetett írások nem kiegyenlítettek: a releváns – azaz meghatározott korosztályra vonatkozó információt tartalmazó – esetben a koragyermekkor (0–6) és az általános iskolai zenei nevelés alkotja a tanulmányok/előadások kétharmadát. A haladó zenetanulók és hivatásos zenészek képzése, illetve az amatőr közösségi zenélés szintén a Kodály-koncepció részét képezik, és a szakmai fórumok – akár tematikus számok megjelentetésével vagy szimpóziumi témaválasztással – segíthetnék a kialakult kép megváltoztatását, illetve ilyen irányú elméleti és gyakorlati kutatások ösztönzését.

2) A zeneoktatási témák között kevés a hangszeres zenei neveléssel kapcsolatos írás (n=8), arányuk a szimpóziumokon a műhelyeknek, bemutatóknak köszönhetően magasabb (n=49). A Kodály-koncepció hangszeresek számára való alkalmazásának-alkalmazhatóságának vizsgálata és bemutatása újabb kutatási és alkalmazási területet nyithatna olyan környezetben, ahol az iskolai zeneoktatás hangszeres alapú.

3) Szinte teljesen hiányoznak a digitális eszközök bevonásával kapcsolatos tanulmányok és előadások. Ennek magyarázata kereshető a Kodály-koncepció aktív zenélést preferáló jellegében, illetve abban, hogy a tudományos folyóiratban összességében kevés a gyakorlati módszertannal kapcsolatos írás; de ez utóbbi nem indokolja a szimpóziumok esetében a mindössze 9 előfordulást. A digitális eszközök alkalmazása mára általános gyakorlat és iskolákkal, tanárokkal szembeni elvárás, így az ilyen tanulmányok száma várhatóan emelkedni fog, különösen a 2020–2021-es világválság és távoktatási kényszer során született tapasztalatok nyomán.

4) Utóbbi két évtizedben kevésbé vizsgálták célzottan a Kodály-koncepció nemzetközi alkalmazásának kérdéseit, illetve annak adaptálhatóságát az egyes országok sajátos, illetve (meg)változó zenei nevelési környezetében, amely pedig hasznos forrás lenne a nemzetközi Kodály-pedagógia helyzetének megismeréséhez.

5) Arányaiban kevés a sajátos nevelési igényű gyermekek zenei nevelésével kapcsolatos kutatás.

6) A nagyszámú Kodály-koncepcióról szóló tanulmány és előadás között elenyészően kevés azok száma, amelyek Kodály gondolatait más filozófiákkal, elméletekkel és ideológiákkal összevetve vizsgálják, különösen napjainkban. Kodály elképzeléseinek vizsgálata és elhelyezése korunk népszerű filozófiai és ideológiai irányzatai között – vagy alternatívaként azokkal szemben – különösen fontossá vált az elmúlt évtizedekben, amikor a Társaság eszmei alapjait jelentő Kodály-koncepció létjogosultságát rendre megkérdőjelezzik.

7) A legszembetűnőbb hiány azonban a nemzetközi együttműködés révén megvalósított kutatások elenyésző száma, bár az IKS fórumai megadják a lehetőséget ilyen jellegű szakmai kapcsolatok kialakítására, sőt, ez lenne az elsődleges funkciójuk. Nemzetközi kollaborációk, összehasonlító vizsgálatok eredményei értékes adatokkal és tapasztalatokkal szolgálnának a Kodály-közösség számára, és az IKS ezek kezdeményezésével, ötletadással és támogatásával ösztönözhetné ilyen irányú projektek megvalósítását.

A Kodály-koncepció értelmezését vizsgáló III. részben a Bulletinben kommunikált üzenetek nyomán azt tapasztaltam, hogy elkötelezett követői számára a Kodály-pedagógia elsődleges vonzerejét a hozzá kapcsolt *éthosz* adja. Az IKS – mint a Kodály szellemében tevékenykedő közösség szervezete – előtt álló legnagyobb kihívások és feladatok egyike ennek az éthosznak a megőrzése és továbbadása egy értékrelativista korban felnövő generáció számára, amely már nem áll Kodály és közvetlen tanítványai személyes hatása alatt.

Az IKS akkor lehet releváns és működőképes, ha a folyamatosan változó gazdasági-társadalmi-ideológiai környezetben sikeresen továbbítja a Kodály-i alapelvek éthoszáét, de nem ragaszkodik a Kodály-koncepció – és főként a gyakorlati alkalmazás – dogmatikus értelmezéséhez, hanem teret ad különböző nézőpontoknak, elősegítve a Kodály-i elvek mindenkorai földrajzi, társadalmi, gazdasági és kulturális viszonyokhoz való adaptálását, az állandónak és egyetemesnek tekintett alapelvekre épülő gyakorlat folyamatos megújulását.

Bibliográfia

- Assmann, J. (2004). *A kulturális emlékezet: Írás, emlékezés és politikai identitás a korai magaskultúrákban* (2. kiad.). Atlantisz Könyvkiadó.
- Bacon, D. (1993). *Hold fast to dreams: Writings inspired by Zoltán Kodály*. Kodály Center of America.
- Daly, M. (2013). *The Divine “Ah-Ha”*. Kodály Institute of Canada.
- De Greeve, G. (2013). Dr Eősze László szerepe a Nemzetközi Kodály Társaságban. In *Élet és mű: Zenetudományi tanulmányok: Emlékkönyv Eősze László tiszteletére* (p. 173–177). Editio Musica Budapest.
- Eősze, L. (2015). *Intermezzo: Élet- és korrajzféle*. MMA.
- Funkhauser, M. (2021). *The Kodály Concept of Music Education and its Reception in the United States – A Comparative Empirical Study of Selected Music Didactic Content of Hungarian and American Teaching Materials for Kodály-Based Elementary School Music Instruction* [PhD értekezés]. University of Pécs Doctoral School of Education.

- Gyáni G. (2010). *Az elveszített múlt: A tapasztalat mint emlékezet és történelem*. Nyitott Könyvműhely.
- Hein, M. A. (1992). *The legacy of Zoltán Kodály: An oral history perspective*. International Kodály Society.
- Jaccard, J. L. (2016). *Dallamok és disszonanciák: A zene nagykövete Szőnyi Erzsébet*. Nap Kiadó.
- Janurik, M., & Józsa, K. (2016). Zene és tanulás. *Tanító*, 54(1), 21–24.
- Kéri, L. Z. (2008). *A Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézet megalakulása és története (1973-2005)* [Doktori disszertáció]. Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar.
- Kite, T. S. (1985). *The Organization of American Kodály Educators: Its history and impact on American music education* [PhD értekezés]. University of Houston.
- Liu, Y.-S. (2008). *The Kodály method in Taiwan: Its introduction and adaptation to elementary music education, 1987–2000* [PhD értekezés]. Arizona State University.
- Márkusné Natter-Nád, K. (Szerk.). (2018). *Negyven éves a Magyar Kodály Társaság*. Magyar Kodály Társaság.
- Mattingly, B. (2016). *Katalin Forrai and the Development of the Kodály Concept in Early Childhood Music Education* [Doctoral dissertation]. University of Oklahoma.
- Mayer, C. W. (2007). *Mein Weg zu Kodály und mit Kodály* [Kézirat].
- Mayring, P. (2014). *Qualitative content analysis: Theoretical foundation, basic procedures and software solution*. Philipp Mayring. <https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:0168-ssoar-395173>
- Mayring, P. (2022). *Qualitative Content Analysis: A Step-by-Step Guide*. SAGE Publications.
- Shenton, K. (2020). *Vajda Cecília: A life dedicated to music*. Boosey & Hawkes.
- Stone, M. (1971). *Kodály and Orff music teaching techniques: History and present practice* [PhD értekezés]. Kent State University.
- Szabolcs, É. (2011). *Gyermekből tanuló: Az iskolás gyermek, 1868–1906*. Gondolat.
- Szőnyi, E. (1979). *Öt kontinensen a zene szolgálatában*. Gondolat.
- Tacka, P. (1982). *Denise Bacon, Musician and Educator: Contributions to the Adaptation of the Kodály Concept in the United States* [PhD értekezés]. The Catholic University of America.
- Vikár, L. (szerk.). (1985). *Reflections on Kodály*. International Kodály Society.

Témában megjelent publikációk és konferencia-előadások

- Polyák, Zs. (2018). A „Kodály vs. Curwen Módszer” sajtóvita Angliában (1979-1992). Adalék a Kodály Zoltán elvein alapuló zenepedagógia nemzetközi recepciójának történetéhez. In J. Váradi & T. Szücs (Szerk.), *Művészet és oktatás – a művészet oktatása = Art and Education – Education of the Art* (p. 48–49). Debreceni Egyetemi Kiadó.
- Polyák, Z. (2018). Az iPad zenepedagógiai alkalmazási lehetőségei a Teaching Music és a Music Educators Journal szakfolyóiratok alapján: Tartalomelemzés. *Parlando*, 60(2). http://www.parlando.hu/2018/2018-2/Polyak_Zsuzsanna.htm
- Polyák, Zs. (2019). A sokféleség sokféle értelmezése a zeneoktatásban – az International Journal of Music Education folyóiratban 2000-2019 között megjelent tanulmányok alapján. In A. Varga, H. Andl, & Z. Molnár-Kovács (szerk.), *Neveléstudomány – Horizontok és dialógusok. Absztraktkötet* (p. 511). Pécsi Tudományegyetem Bölcsészeti és Társadalomtudományi Kar Neveléstudományi Intézet.
- Polyák, Zs. (2019). *The Teacher Concept of Zoltán Kodály* [Konferencia előadás]. 24th IKS Symposium – Embracing a new era: Nurturing the Kodály Philosophy around the world, Kuching, Sarawak.
- Polyák, Zs. (2021). A Kodály-koncepció értelmezésének változatai és változásai a Nemzetközi Kodály Társaság folyóiratában. In G. Molnár & E. Tóth (szerk.), *A neveléstudomány válasza a jövő kihívásaira: XXI. Országos Neveléstudományi Konferencia Szeged, 2021. november 18–20.* (p. 446–446). Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Intézet.
- Polyák, Z., & Bodnár, G. (2021). International dissemination of Zoltán Kodály’s concept of musical education. *Educació i Història: Revista d’Història de l’Educació*, 37, 165–194. <https://doi.org/10.2436/20.3009.01.259>
- Polyák, Zs. (2021). *The Scholarly Aspect of the International Kodály Society as Reflected in the Bulletin of the International Kodály Society* [Konferencia előadás]. 25th IKS Symposium - Village voices in global harmony, Katowice, Poland.

Egyéb publikációk

- Polyák, Zs. (2020). Music Teacher Competences in the Policies of the European Union – A Hungarian Perspective. In C. Aguilar, C. P. Lagos, A. Prest, & L. K. Richerme (Szerk.), *Proceedings of the 20th International Seminar of the ISME Commission on Policy: Culture, Media and Education* (p. 141–149). International Society for Music Education. https://www.isme.org/sites/default/files/documents/proceedings/Carla%20Aguilar%20-%202020%20Policy%20Proceedings_0.pdf
- Polyák, Zs., & Pethő, V. (2020). Hidden Stories in Choral Singing: The Contribution of Adrienne Sztojanovits and the Choir of the Szilágyi Erzsébet Girls' Lyceum to the Singing Youth Movement. In B. Vincze, K. Kempf, & A. Németh (Szerk.), *Hidden Stories—The Life Reform Movements and Art* (p. 185–199). Peter Lang. <https://doi.org/10.3726/b16794>
- Polyák, Zs., Szabó, Z. A., & Németh, A. (2021). The Political Religion of Communism in Hungarian Children's Choir Compositions between 1958–1989. *Historia scholastica*, 7(1), 85–109. <https://doi.org/10.15240/tul/006/2021-1-005>
- Somogyvári, L., Polyák, Zs., & Németh, A. (2021). Új elméleti keretek a szocialista neveléstudomány vizsgálatára: A politikai vallás. *Magyar pedagógia*, 121(1), 85–97. <https://doi.org/10.17670/MPed.2021.1.85>